

BAS HEIJNE

Meer filosofie!

Volgens het SCP zijn we op dit moment doodsbang voor Islamitische Staat, maar volgens mensen die het weten kunnen is dat een lachertje. Ons bedreigt een veel groter gevaar. Robots.

Een paar maanden geleden waarschuwde minister Lodewijk Asscher dat robots de arbeidsmarkt veroveren. Ze zijn „goedkoop, snel, nooit ziek, werken 24 uur per dag, vragen nooit om loonsverhogingen, worden niet vertegenwoordigd door vakbonden en staken niet”. Asscher maakte zich vooral zorgen over de dreigende werkloosheid van laaggeschoolden wanneer robots het eenvoudige werk overnemen. Maar het duurt niet lang meer of je wordt beter geopereerd door een machine dan door een chirurg. Iedereen wordt bedreigd.

En dan? Hoe gaat onze maatschappij eruit zien?

Daarachter liggen nog veel heftiger doemscenario's klaar. Vorige week waarschuwde de Britse natuur- en wiskundige Stephen Hawking voor een catastrofe - in de toekomst zullen robots niet alleen werk overnemen, maar *alles*. Wanneer machines voor zichzelf gaan denken, kunnen ze de mens gemakkelijk overtroeven - en zelf nog weer intelligentere systemen ontwikkelen. Voor je het weet is de mens compleet overbodig geworden. Hawking vindt dat we vast koloniën op andere planeten moeten stichten om de robots op tijd te kunnen ontvluchten, wat zijn waarschuwing helaas meteen weer in het domein van de sciencefiction plaatst - leuke gedachte om mee te spelen, maar nu eerst maar eens voorkomen dat de sharia wordt ingevoerd. Maar ook Tesla-oprichter Elon Musk waarschuwt steeds voor een opstand van de machines. En in zijn bestseller *Superintelligence* roept de filosoof Nick Bostrom op kunstmatige intelligentie te „vullen” met menselijke waarden, zodat we in de toekomst niet geconfronteerd worden met geniale machines die er een onmenselijke logica op nahouden.

Maar welke menselijke waarden?

Nieuwe technologie stelt ons voortdurend grote ethische vragen. Wat is juist, wat is eigenlijk menselijk, wat is natuurlijk? Hoe ver mag je gaan?

Nieuwe technologie stelt ons voortdurend grote ethische vragen

In deze krant verscheen een uitdagend opiniestuk van Annemarie Haverkamp, moeder van een ernstig gehandicapte zoon, waarin ze zich verzet tegen het bijna „pastorale beeld van inschikkelijke gehandicapten die per definitie lief, vrolijk en simpel zijn”. Er is nu een verbeterde prenatale test beschikbaar, waardoor chromosomale afwijkingen bij een ongeboren kind gemakkelijker (en veiliger) kunnen worden vastgesteld. Hoe populair programma's als *Down with Johnny* en *Down for Dummies* ook zijn, wanneer ouders te horen krijgen dat hun kind waarschijnlijk met Down geboren zullen worden, besluiten de meesten tot abortus. Maar volgens critici koersen we af op een *brave new world* zonder menselijke oneffenheden. Het is ook al mogelijk een aangeboren neiging tot gewelddadig gedrag te detecteren - meteen ingrijpen dus?

In een nieuw boek, *The Meaning of Human Existence*, zegt de wereldberoemde bioloog Edward O. Wilson het onomwonden: de wetenschap kan niet zonder de „humanities”, de geesteswetenschappen. De humaniora zijn geen geldverslindend, onnuttig vermaak voor mensen die zichzelf ergens op een vluchtstrook langs de maatschappelijke snelweg hebben geparkeerd. Door middel van technologie wordt de mens tot meester van de evolutie - hoe gaan we die vormgeven? Wilson: „Wanneer robots ons steeds meer werk uit handen nemen en beslissingen nemen, wat blijft er over voor mensen om te doen? Willen we echt biologisch concurreren met robots door middel van hersenimplantaten en genetisch verbeterde intelligentie en sociaal gedrag?”

Het zijn de grote vragen van deze tijd - en de zogenaamde kenniseconomie zal er geen antwoord op geven. De huidige regering lijkt volkomen in de ban van de idee van technologie als motor van de economie. Alles wat niet instrumenteel gebruikt kan worden geldt als overbodige luxe. Die kennis in kenniseconomie is louter technisch, geen diepere beschouwing van de dilemma's die van alle kanten op ons afkomen.

Uitzoeken wat het betekent om mens te zijn, doe je maar in je vrije tijd.

An de Nederlandse universiteiten staan de geesteswetenschappen onder druk. De Erasmus-universiteit heft binnenkort de faculteit filosofie op, omdat te veel studenten filosofie als bijvak nemen en je daarvoor geen geld van de overheid krijgt. Het is even stupide als schandalig - volgens de wetenschapper Wilson zouden juist *alle* studenten filosofie als bijvak moeten volgen: „Het bestuderen van de relatie tussen wetenschap en de geestwetenschappen zou de kern van alle onderwijs moeten zijn.” Niet minder filosofie, méér filosofie. Geen luxe - noodzaak.